

7 JULI 2026

# TRANSITIEPLAN- MANAGEMENTSAMENVATTING

PUBLIEKE STURING LANDELIJK AFSPRAKENSTELSEL  
VOOR GEZONDHEIDSGEGEVENS

Opdrachtgever: Ministerie van VWS

Gedelegeerd opdrachtgever: Programma Transitie Landelijk afsprakenstelsel

Opdrachtnemer: Programma Twiin

Het transitieplan is opgesteld met medewerking van:

Ben van der Stigchel (VZVZ)

Patrick Lubbers (VZVZ)

Fokke Rispens (Nictiz)

Gaby Wildenbos (Nictiz)

Florian Visser (Twiin)

Dirk de Wit

Het plan is tot stand gekomen met medewerking van bovenstaande organisatie. Een klankbordgroep met een vertegenwoordiging van Nictiz, Twiin, VZVZ en VWS hebben tussenproducten beoordeeld en van commentaar voorzien.

# Managementsamenvatting

De digitalisering van de zorg vraagt om een betrouwbaar, samenhangend en toekomstbestendig afsprakenstelsel voor gegevensuitwisseling. Het huidige Twiin Afsprakenstelsel heeft daarvoor een belangrijke basis gelegd, maar is ontstaan in een programmatische context waarin ontwikkeling, beheer, toetsing en uitvoering sterk met elkaar verweven zijn. Nu gegevensuitwisseling steeds meer onderdeel wordt van wettelijke verplichtingen, landelijke beleidsopgaven en Europese kaders zoals de EHDS, is versterking van publieke sturing noodzakelijk. Zo is in 2024 ook besloten.

Het transitieplan geeft invulling aan het advies *Samenhang en vertrouwen* (januari 2026). Het werkt de beweging uit van Twiin als programmatisch georganiseerd afsprakenstelsel naar een publiek gestuurd Landelijk afsprakenstelsel voor gezondheidsgegevens. Daarbij is gekozen voor een hybride model met brede participatie: publieke regie en financiering door VWS, onafhankelijke stelselbewaking, uitvoering dicht bij het veld en structurele betrokkenheid van zorgaanbieders, professionals, burgers/patiënten, leveranciers en bestaande afsprakenstelsels.

De transitie is geen inhoudelijke herstart, maar een bestuurlijke en organisatorische herpositionering van het Landelijk afsprakenstelsel voor de komende drie tot vier jaar. De opgebouwde inhoud, expertise, infrastructuur en samenwerkingsrelaties blijven daarbij zoveel mogelijk behouden. Hergebruik staat voorop. De kern van deze ontwikkeling op de korte termijn is het versterken van de rolzuiverheid binnen het stelsel. Daarbij worden verantwoordelijkheden expliciet onderscheiden op het gebied van houderschap, beheer, procesorganisatie en operationele uitvoering.

VWS vervult daarbij de rol van stelselhouder. Nictiz krijgt als beoogd stelselbeheerder een centrale verantwoordelijkheid in het bewaken van de samenhang en monitoring binnen de context van het Gezondheidsinformatiestelsel. Zij heeft daarmee ook een rol richting het Landelijk afsprakenstelsel. Twiin vervult de rol van beheer- en procesorganisatie voor het Landelijk afsprakenstelsel, terwijl VZVZ en andere partijen verantwoordelijk blijven voor operationele taken en dienstverlening. Door deze verantwoordelijkheden scherper te positioneren, wordt rolvermenging verminderd en ontstaat in opmaat naar de vorming van de Gezondheidsdata-autoriteit een duidelijkere basis voor governance, publiek draagvlak, toetsing, autorisatie, financiering en uitvoering van het Landelijke afsprakenstelsel.

Het transitiepad kent twee stappen. In stap 1, de periode 2026-2027, wordt het fundament gelegd. VWS maakt publieke regie zichtbaar door mandaat, autorisatie, financiering en escalatie expliciet te organiseren. De Eindgebruikersraad en Stelselafstemmingsraad worden ingericht om participatie en uitvoerbaarheid te borgen. Stelselbeheer, toetsing, validatie, contractering en deelnemersmanagement worden gestandaardiseerd en voorbereid op schaalvergroting. De huidige uitvoeringspraktijk blijft daarbij zoveel mogelijk intact om continuïteit te behouden.

In stap 2, de periode 2028-2029, verschuift het accent naar juridische, financiële en institutionele verankering. Het Landelijk afsprakenstelsel moet uiterlijk eind 2028 zodanig zijn ingericht dat het kan aansluiten op of worden ondergebracht bij de toekomstige Gezondheidsdata-autoriteit (GDA). Twiin wordt dan als programma afgebouwd; kennis, processen en afspraken worden ondergebracht in structurele organisaties. De financiering wordt volledig publiek, validatie wordt structureel ingericht en het deelnemersmodel ontwikkelt zich richting systeemdeelname, bijvoorbeeld via registratie of publiekrechtelijke verplichting.

Bestuurlijk vraagt dit transitieplan om tijdige keuzes. In 2026 gaat het vooral om positionering, governance en financieringsrichting. In 2027 volgen ontwerpkeuzes over autorisatie, validatie en deelnemerschap, inclusief een evaluatie van de governance en een besluit over de toekomst van Twiin. In 2028 ligt het zwaartepunt bij juridische verankering. In 2029 volgen keuzes over inbedding in de GDA, eventuele verplichtstelling en volledige publieke financiering. Richting 2031 moet het stelsel aantoonbaar voldoen aan EHDS-eisen.

De belangrijkste risico's liggen niet primair in de inhoud van afspraken, maar in bestuurlijke samenhang, mandaat, capaciteit, financiering en continuïteit van betrokken organisaties. Zonder duidelijke publieke opdrachtgever, structurele middelen en tijdige besluitvorming ontstaat het risico van bestuurlijke versnippering, vertraging en verlies van uitvoeringskracht. Tegelijkertijd vraagt harmonisatie om zorgvuldigheid: domeinspecifieke afsprakenstelsels blijven voorlopig bestaan, maar moeten voor generieke onderdelen aansluiten op het landelijke kader. Daarmee wordt de ambitie niet uit het oog verloren: de beweging naar één Landelijk afsprakenstelsel voor gezondheidsgegevens.

De bestuurlijke opgave voor VWS is tweeledig. Enerzijds moet VWS zichtbaar regie nemen en doorzettingsmacht organiseren. Anderzijds moet het veld betrokken blijven, omdat draagvlak, uitvoerbaarheid en adoptie bepalend zijn voor het functioneren van het stelsel. Het hybride model is bedoeld om die spanning productief te maken: publieke sturing én veldgedragen legitimiteit, harmonisatie én domeinspecifieke ruimte, institutionele verankering én behoud van uitvoeringskracht.

De positionering van het Landelijk afsprakenstelsel als generiek afsprakenkader binnen het gezondheidsinformatiestelsel heeft tot gevolg dat Twiin niet simpelweg wordt voortgezet, maar bestuurlijk opgewaardeerd en geleidelijk ingebed in een publiek verankerde stelselgovernance. Succes vraagt nu om een heldere opdracht, een lichte maar effectieve transitiesturing en een besluitenkalender die daadwerkelijk richting geeft aan de komende drie jaar.